

Ministerstwo Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu
Maria Ejchart

DWOiP-I.711.6.2026
Warszawa, 10 sierpnia 2026 r.

Pani
Sylwia Gregorczyk-Abram
Rzecznik Praw Obywatelskich

Szanowna Pani Rzecznik,

w związku z przekazaniem przez dotychczasowego Zastępcę Rzecznika Praw Obywatelskich, dr. hab. Wojciecha Brzozowskiego, raportu z wizytacji Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym w Gostyninie oraz jego Oddziału Zamiejscowego w Czersku, przeprowadzonej w dniach 5–6 lutego 2026 r. (IX.517.73.2026.AP), odnoszę się do przedstawionych w nim ustaleń oraz rekomendacji.

Przede wszystkim dziękuję za przeprowadzenie wizytacji oraz przekazanie jej wyników. Pragnę zapewnić, że reforma funkcjonowania Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym od początku stanowi jeden z priorytetów obecnego kierownictwa Ministerstwa Sprawiedliwości, a wszelkie sygnały pochodzące od krajowych i międzynarodowych instytucji stojących na straży praw człowieka stanowią istotny materiał wykorzystywany w toku prowadzonych prac legislacyjnych i organizacyjnych.

Ustalenia i rekomendacje przedstawione w raporcie zostały przez nas poddane szczegółowej analizie. Znaczna część zidentyfikowanych problemów pozostaje zbieżna zarówno z ustaleniami lustracji sądów zarządzonych przeze mnie w 2025 r., jak i z postulatami formułowanymi przez Komitet Bioetyki przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk, Najwyższą Izbę Kontroli oraz Europejski Komitet do spraw Zapobiegania Torturom. W konsekwencji większość rekomendacji przedstawionych w raporcie znajduje już odzwierciedlenie w projekcie ustawy nowelizującej ustawę z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzającymi zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób, przygotowanym wspólnie przez Ministerstwo Sprawiedliwości i Ministerstwo Zdrowia, natomiast pozostałe dotyczą materii pozostającej we właściwości Ministra Zdrowia jako organu sprawującego nadzór nad Krajowym Ośrodkiem Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym.

Kompetencje Ministra Sprawiedliwości w odniesieniu do funkcjonowania KOZZD wyznaczają zarówno Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, jak i przepisy ustawowe. Minister Sprawiedliwości sprawuje zwierzchni nadzór administracyjny nad działalnością sądów powszechnych, który – zgodnie z art. 9b ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych – nie może ingerować w sferę orzeczniczą objętą zasadą niezawisłości sędziowskiej. Jednocześnie Ośrodek pozostaje podmiotem leczniczym podlegającym nadzorowi Ministra Zdrowia, który odpowiada za organizację jego działalności, warunki

bytowe, standardy udzielania świadczeń zdrowotnych oraz regulacje dotyczące funkcjonowania placówki. Odpowiedź na przedstawione rekomendacje musi zatem uwzględniać ustawowy podział kompetencji pomiędzy oba resorty.

Podzielam ocenę Rzecznika dotyczącą konieczności dalszej poprawy warunków bytowych osób umieszczonych w KOZZD, w szczególności w zakresie ograniczenia przeludnienia i zapewnienia warunków gwarantujących poszanowanie prawa do prywatności. Jednocześnie kwestie infrastruktury Ośrodka, organizacji pomieszczeń, standardów bytowych oraz ich wyposażenia pozostają we właściwości Ministra Zdrowia jako organu sprawującego nadzór nad podmiotem leczniczym. Niezależnie od tego projekt nowelizacji ogranicza zakres stosowania izolacji postpenalnej poprzez wprowadzenie zasady subsydiarności, terapii połączonej z nadzorem prewencyjnym Policji jako realnej alternatywy wobec pobytu w Ośrodku oraz nowych przesłanek obligatoryjnego wypisania z KOZZD. Równolegle prowadzone są działania organizacyjne zmierzające do uruchomienia kolejnego oddziału zamiejscowego KOZZD, co powinno przyczynić się do trwałego ograniczenia przeludnienia i całkowitego odejścia od stosowania łóżek piętrowych.

Analogicznie należy ocenić rekomendacje odnoszące się do przestrzeni przeznaczonej na prowadzenie terapii oraz rekomendację dotyczącą demontażu blend w oknach Oddziału Zamiejscowego w Czersku. Dotyczą one sposobu organizacji i wyposażenia podmiotu leczniczego, pozostając tym samym we właściwości Ministra Zdrowia.

W odniesieniu do stosowania środków przymusu bezpośredniego podzielam potrzebę zapewnienia pełnej zgodności praktyki Ośrodka z zasadą proporcjonalności oraz poszanowania godności osób w nim umieszczonych. Projekt nowelizacji odpowiada na ten postulat poprzez wprowadzenie ustawowych gwarancji dotyczących stosowania kontroli osobistych, dokumentowania czynności ingerujących w prawa jednostki oraz obowiązku oceny zasadności zastosowanego przymusu bezpośredniego. Jednocześnie materia dotychczas regulowana wyłącznie regulaminem wewnętrznym zostaje przeniesiona do ustawy, co zapewnia zgodność z konstytucyjną zasadą ustawowej regulacji ograniczeń praw i wolności.

Szczególne znaczenie mają uwagi Rzecznika dotyczące wzrastającej liczby osób ze zdiagnozowaną chorobą psychiczną przebywających w KOZZD. W pełni podzielam ocenę, że osoby, u których rozpoznano chorobę psychiczną uniemożliwiającą realizację celu terapeutycznego przewidzianego ustawą, nie powinny pozostawać w Ośrodku. Cel ten został jednak osiągnięty w projekcie nowelizacji w sposób odmienny od proponowanego w raporcie. Projekt przewiduje obligatoryjne wypisanie z KOZZD osoby, u której stwierdzono chorobę psychiczną uniemożliwiającą dalsze prowadzenie terapii, oraz zapewnienie jej dalszego leczenia w odpowiednim podmiocie systemu ochrony zdrowia psychicznego, przy jednoczesnym zawiadomieniu właściwego sądu opiekuńczego. Rozwiązanie to eliminuje potrzebę tworzenia wyspecjalizowanego oddziału psychiatrycznego w strukturze KOZZD, zachowując jednocześnie wyraźny rozdział pomiędzy systemem detencji postpenalnej, a systemem opieki psychiatrycznej. Ocena organizacji leczenia psychiatrycznego oraz ewentualnego tworzenia wyspecjalizowanych jednostek pozostaje przy tym we właściwości Ministra Zdrowia.

Odnosząc się do sygnalizowanych w raporcie trudności związanych z wykonywaniem obowiązków przez niektórych pełnomocników ustanawianych z urzędu, należy zauważyć, że wskazane problemy nie wydają się wynikać z obowiązujących rozwiązań ustawowych,

lecz dotyczą praktyki wykonywania pomocy prawnej. Kwestie związane z należyтым wykonywaniem obowiązków zawodowych przez adwokatów i radców prawnych pozostają w pierwszej kolejności przedmiotem odpowiedzialności samorządów zawodowych, które – zgodnie z art. 17 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej – sprawują pieczę nad należyтым wykonywaniem zawodów zaufania publicznego. Jednocześnie projekt nowelizacji ustawy wzmacnia gwarancje procesowe osób objętych postępowaniem poprzez wprowadzenie obowiązkowego udziału pełnomocnika w najistotniejszych sprawach dotyczących stosowania i wykonywania środka izolacyjnego, rozpoznawanie tych spraw na rozprawie w składzie trzech sędziów zawodowych oraz zapewnienie pełnej kontroli instancyjnej rozstrzygnięć.

Odnosząc się do postulatu organizacji cyklicznych szkoleń dla sędziów orzekających na podstawie ustawy o KOZZD, pragnę wskazać, że zagadnienie to zostało już uwzględnione w ramach działań nadzorczych podjętych przez Ministra Sprawiedliwości. Zarządzone lustracje sądów właściwych w sprawach prowadzonych na podstawie ustawy pozwoliły na zidentyfikowanie rozbieżności praktyki orzeczniczej oraz problemów wymagających ujednolicenia. Wyniki lustracji zostały wykorzystane zarówno przy formułowaniu zaleceń nadzorczych skierowanych do prezesów właściwych sądów apelacyjnych, jak i przy opracowaniu projektu nowelizacji ustawy oraz zleceniu Instytutowi Wymiaru Sprawiedliwości kompleksowych badań orzecznictwa. Ustalenia te będą stanowiły również wartościowy materiał dla dalszych działań służących podnoszeniu jednolitości praktyki orzeczniczej.

Podsumowując pragnę podkreślić, że raport Rzecznika Praw Obywatelskich stanowi cenny głos w toczącej się dyskusji nad kierunkiem reformy systemu detencji postpenalnej. Jednocześnie analiza przedstawionych w nim ustaleń prowadzi do wniosku, że zdecydowana większość zidentyfikowanych problemów została już uwzględniona w przygotowanym przez nas projekcie nowelizacji ustawy albo dotyczy materii pozostającej – zgodnie z obowiązującym podziałem kompetencji – we właściwości Ministra Zdrowia. Pozostałe zagadnienia pozostają przedmiotem bieżącej współpracy obu resortów w toku prac legislacyjnych i organizacyjnych, których wspólnym celem jest zapewnienie zgodności funkcjonowania KOZZD ze standardami konstytucyjnymi, konwencyjnymi oraz współczesną wiedzą medyczną.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że projekt nowelizacji ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzającymi zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób został opracowany w całości wraz z uzasadnieniem przez Ministerstwo Sprawiedliwości, przy współudziale Ministerstwa Zdrowia, i pozostaje gotowy do podjęcia dalszych czynności w ramach procesu legislacyjnego.

Z wyrazami szacunku

Maria Ejchart
/podpisano elektronicznie/